

NORGES HØYESTERETT

Den 7. mai 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-00891-A, (sak nr. 2014/281), straffesak, anke over dom,

A (advokat Halvard Helle)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Elisabeth Deinboll)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder spørsmålet om en meddommer i lagmannsretten var inhabil fordi forsvareren nær to år tidligere representerte arbeidsgiveren i en tvist om avskjed av meddommeren.
- (2) A ble 19. februar 2013 tiltalt for overtredelse av vegtrafikkloven § 3 og § 12, jf. § 31. Ved Bergen tingretts dom 29. august 2013 ble han frifunnet for overtredelse av § 3 og idømt en bot for brudd på § 12. Tap av føreretten ble ikke idømt. Etter anke fra påtalemyndigheten ble han domfelt for begge forholdene ved Gulating lagmannsretts dom 7. januar 2014. Straffen ble fastsatt til ubetinget fengsel i 120 dager og føreretten ble fradømt for alltid.
- (3) A har anket til Høyesterett over saksbehandlingen. Han anfører at lagmannsrettens dom må oppheves fordi en av meddommerne i lagmannsretten var inhabil. Subsidiært gjør han gjeldende at straffen er for streng, og at han ikke bør fradømmes føreretten for alltid. Påtalemyndigheten har tatt til motmæle.
- (4) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*

- (5) Advokat Knut Harald Braathen var forsvarer for tiltalte under ankeforhandlingen i lagmannsretten 6. januar 2014. Han har opplyst at da han mottok lagmannsrettens dom, gjenkjente han navnet til den ene meddommeren og ble klar over at han hadde bistått meddommerens tidligere arbeidsgiver i anledning en tvist om avskjed hvor meddommeren var motpart.
- (6) Det fremgår av dokumentasjonen som er fremlagt for Høyesterett at arbeidstakeren – den senere meddommeren – 22. februar 2012 ble varslet om at arbeidsgiveren vurderte å avskjedige ham. Han ble samtidig kalt inn til drøftingsmøte. Det fremgikk av innkallingen at blant annet advokat Braathen ville møte fra arbeidsgiverens side.
- (7) Det første forhandlingsmøtet ble holdt 2. mars 2012 på advokat Braathens kontor. I protokollen fra møtet heter det blant annet:
- "Arbeidsgiver gjorde det klart at man vurderer å avskjedige arbeidstaker på grunn av særlig gjentatt og omfattende tilfeller av utilbørlig adferd og trakassering som har gjort arbeidsmiljøet ... svært vanskelig og uakseptabelt for flere andre arbeidstakere."**
- (8) Arbeidstakeren fremholdt på sin side blant annet at han så på saken som "ren knusing av fagforeningstillitsvalgt". Han ga også uttrykk for at "det er brukt trusler", og at han "avviser saken på det sterkeste".
- (9) Avskjed ble meddelt i brev 6. mars 2012. Arbeidstakeren krevde skriftlig begrunnelse. Advokat Braathen svarte i e-post 13. mars 2012 hvor han blant annet fremholdt at arbeidsgiveren "... ble oppmerksom på at flere av de ansatte fikk sitt arbeidsmiljø kvalitativt og vesentlig forringet" som følge av arbeidstakerens atferd på arbeidsplassen. Advokaten foreslo samtidig nytt forhandlingsmøte og opplyste at han ville møte som rådgiver for arbeidsgiveren. Det fremgår av korrespondansen at arbeidstakeren ga uttrykk for at han var "sjokkert" over påstandene som ble fremsatt mot ham i advokatens e-post.
- (10) Nytt forhandlingsmøte ble holdt på advokat Braathens kontor 19. mars 2012. I møtet gjentok arbeidstakeren at avskjeden var "et angrep på tillitsvalgtapparatet i bedriften". Arbeidsgiveren fastholdt at det var grunnlag for avskjeden. Det ble også holdt et forhandlingsmøte 18. april 2012 hvor advokat Braathen deltok. Saken ble senere forlikt.
- (11) Det ble ikke reist innsigelser mot meddommerens habilitet i lagmannsretten. Advokat Braathen har som nevnt opplyst at han ikke husket forholdet. Også meddommeren har gitt uttrykk for at han under ankeforhandlingen ikke erindret at forsvareren hadde vært advokat for arbeidsgiveren i avskjedssaken mot ham.
- (12) Etter domstolloven § 108 kan ingen være dommer hvis "særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet". Det er redegjort nærmere for denne normen i flere nyere avgjørelser fra Høyesterett. Jeg nøyer meg med å vise til Rt. 2013 side 1570 avsnitt 20 og 21 og det som der uttales om forståelsen av regelen, Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 1 og innstramningen av habilitetsreglene gjennom nyere rettspraksis.
- (13) I vår sak er det den objektive side av regelen som er av interesse: Spørsmålet er om forsvarerens tidligere oppdrag for meddommerens arbeidsgiver i avskjedssaken mot ham er en omstendighet som gir tiltalte og allmennheten grunn til å frykte at dommeren ikke var upartisk.

- (14) Det foreligger en rikholdig rettspraksis knyttet til om en dommers relasjon til en part eller advokat medfører inhabilitet. Mange av avgjørelsene gjelder motsetningsforhold mellom fagdommere og prosessfullmektiger eller forsvarere oppstått i forbindelse med håndtering av den aktuelle saken eller tidligere saker, se for eksempel Rt. 1988 side 1299, Rt. 2005 side 172 og Rt. 2013 side 521. Som fremholdt i disse avgjørelsene skal det mye til for at slike omstendigheter fører til inhabilitet. Felles for denne kategori saker er at de knytter seg til dommerens yrkesutøvelse. Forholdet i vår sak er av en helt annen karakter. Det dreier seg her ikke om sakshåndtering som ledd i dommergjerningen, men en sak av svært personlig karakter hvor dommeren selv var motpart. Jeg har ikke funnet særlig veiledning for løsningen av et slikt tilfelle i nyere rettspraksis, verken fra Høyesterett eller Den europeiske menneskerettsdomstol.
- (15) Det er etter mitt syn ikke grunnlag for generelt å konstatere inhabilitet hvor en prosessfullmektig eller forsvarer i den saken som er til pådømmelse tidligere har representert motparten i en sak hvor dommeren var part. Habilitetsvurderingen må baseres på en konkret vurdering blant annet av om saken var av personlig karakter, om konfliktnivået var høyt, hvor langt tilbake i tid saken ligger og omstendighetene for øvrig.
- (16) Ved vurderingen av det foreliggende tilfellet legger jeg stor vekt på at den tidligere saken gjaldt en avskjed som lå mindre enn to år tilbake i tid. For at arbeidsgiveren skal kunne gå til avskjedigelse må arbeidstakeren ha "gjort seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen", jf. arbeidsmiljøloven § 15-14. En slik tvist vil gjennomgående berøre arbeidstakeren sterkt. I den aktuelle arbeidskonflikten rettet dessuten arbeidsgiveren beskyldinger av personlig art mot meddommeren som må ha vært meget belastende for ham. Det jeg har referert fra de fremlagte dokumentene fra avskjedssaken, viser at meddommeren ga uttrykk for å være sterkt følelsesmessig engasjert i saken. Advokat Braathen var over tid rådgiver for arbeidsgiveren. Han opptrådte på arbeidsgiverens vegne, blant annet ved å fremføre arbeidsgiverens belastende beskyldinger overfor den senere meddommeren.
- (17) Det er ikke grunnlag for å konstatere at meddommeren faktisk ble influert av den tidligere saken. Men de objektive omstendighetene knyttet til avskjedssaken var etter mitt syn av en slik karakter at de generelt var egnet til å svekke tiltaltes og allmennhetens tillit til meddommerens uhildethet. Han må derfor anses inhabil etter domstolloven § 108.
- (18) Lagmannsrettens dom med ankeforhandling må etter dette oppheves, jf. straffeprosessloven § 342 annet ledd nr. 3.
- (19) Jeg stemmer for denne

DOM :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

- (20) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (21) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (22) Dommer **Øie:** Likeså.
- (23) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: